

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O nouă viziune pentru finalizarea uniunii economice și monetare”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2019/C 353/06)

Raportoare: **Judith VORBACH**

Decizia Adunării plenary	24.1.2019
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	2.7.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	17.7.2019
Sesiunea plenară nr.	545
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	159/2/9

Preambul

Acest aviz face parte dintr-un pachet de două avize din proprie inițiativă elaborate în paralel de CESE, intitulate: „Către o economie europeană mai rezilientă și mai durabilă” și „O nouă viziune pentru finalizarea uniunii economice și monetare”. Pachetul este conceput ca o contribuție directă la agenda economică a noului Parlament European și a noii Comisii Europene, al căror mandat începe în 2019. Este în mod clar nevoie de o nouă strategie economică europeană: un discurs pozitiv cu privire la viitoarea dezvoltare a economiei UE la nivel mondial, care să contribuie la consolidarea rezilienței UE la șocurile economice și la sustenabilitatea – economică, socială și ecologică – a modelului său economic, restaurând astfel încrederea, stabilitatea și prosperitatea comună a tuturor europenilor. Pornind de la progresele înregistrate în ultimii ani, această strategie ar putea pune bazele unei integrări economice, bugetare, financiare, sociale și politice mai strânse, necesară pentru realizarea obiectivelor uniunii economice și monetare (UEM) europene.

CESE a emis un aviz cu privire la finalizarea UEM și în anul 2014, în care a propus o structură compartimentată, bazată pe un pilon monetar și financiar, un pilon economic, un pilon social și un pilon politic. Au fost adoptate noi avize cu privire la fiecare dintre acești piloni. Structura pe patru piloni se păstrează și în prezentul proiect de aviz, pentru a oferi o imagine de ansamblu a progreselor și deficiențelor UEM și pentru a propune o listă de recomandări vizând o uniune monetară puternică, incluzivă și rezilientă, care va fi înaintată noii Comisii și Parlamentului European. În ansamblu, CESE solicită instituțiilor europene și guvernelor naționale eforturi mai ambițioase în vederea realizării de progrese reale în cadrul reformei UEM, având ca scop realizarea unei Uniuni mai bine integrate, mai democratice și mai dezvoltate din punct de vedere social.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Cu toate că au fost parcurse etape majore în procesul de finalizare a UEM, sunt încă necesare îmbunătățiri considerabile pentru fiecare dintre cei patru piloni constitutivi. Este un proces care necesită un echilibru bine gândit, întrucât neglijarea unuia sau a mai multor piloni ar putea crea un dezechilibru periculos. De asemenea, trebuie să se aibă mereu în vedere provocările cauzate de schimbările climatice. Există o interdependență între piloni, care face ca, de exemplu, o proiectare care ține cont de dimensiunea socială a pilonului economic să contribuie și la dezvoltarea pilonului social și invers. Clasificarea unora dintre măsurile concrete este variabilă.

1.2. Cu toate că finalizarea UEM reprezintă obiectivul primordial, neînțelegerile dintre statele membre în ceea ce privește direcția de urmat limitează noile progrese. Perspectivele conjuncturale tulburi sunt amplificate de incertitudini geopolitice și de Brexitul iminent. Alte provocări majore sunt reprezentate de divergența dintre statele membre, distribuirea inegală a veniturilor și a bogăției, criza schimbărilor climatice și evoluțiile demografice preconizate.

1.3. Reziliența la crize este o condiție necesară, dar nu suficientă pentru finalizarea UEM. În egală măsură este importantă o viziune pozitivă, după cum reflectă articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Cu privire la situația actuală, CESE recomandă următoarele priorități: creștere durabilă și favorabilă incluziunii, reducerea inegalităților, convergență ascendentă, asigurarea creșterii productivității și competitivității în sensul obiectivelor strategiei Europa 2020, un mediu favorabil întreprinderilor și investițiilor, locuri de muncă de calitate și remunerare adecvată, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, finanțe publice stabile și orientate către sustenabilitate, un sector financiar stabil și atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă pentru 2030 și a obiectivelor Acordului de la Paris privind schimbările climatice.

1.4. În ceea ce privește pilonii care constituie UEM, CESE are următoarele recomandări:

1.4.1. Un pilon monetar și financiar stabil ca bază pentru dezvoltarea economiei în ansamblu

- BCE: consolidarea rolului său stabilizator și păstrarea independenței acesteia;
- măsuri ferme în vederea finalizării uniunii bancare și a piețelor de capital, cu următoarele priorități: stabilizare pentru construirea încrederii, o reglementare eficientă, un raport echilibrat între partajarea riscurilor și reducerea riscurilor pentru evitarea unei noi poveri suplimentare asupra bugetelor publice în caz de criză, luarea în considerare a impactului social al reglementării, integrarea obiectivelor climatice, protecția consumatorilor;
- uniunea bancară: asigurarea mecanismului unic de rezoluție și implementarea sistemului european de asigurare a depozitelor (EDIS), reluarea dezbaterii cu privire la reforma structurală și la sectorul bancar paralel;
- uniunea piețelor de capital: stabilirea priorităților, respectiv îmbunătățirea supravegherii, crearea unei agenții de rating a UE, active sigure, măsuri aliniate în domeniul normelor privind insolvența;
- consolidarea rolului internațional al monedei euro, pe baza unei UEM stabile, puternice din punct de vedere economic și echilibrate din punct de vedere social.

1.4.2. Un pilon economic puternic ca bază pentru bunăstare și progres social

- dezvoltarea pilonului economic pentru asigurarea unui echilibru între state și pentru stimularea creșterii, productivității și competitivității;
- echilibru în ceea ce privește măsurile în materie de cerere și ofertă, ceea ce în prezent înseamnă consolidarea sectorului cererii printr-o integrare mai bună a tabloului de bord social în semestrul UE, consolidarea sistemelor tarifare și a autonomiei partenerilor sociali, implementarea rapidă a Autorității Europene a Muncii, precum și a „regulii de aur privind investițiile” într-un mod care să nu pună în pericol stabilitatea financiară și fiscală pe termen mediu;
- crearea unei capacități fiscale la nivelul zonei euro, finanțată printr-un titlu comun de datorie și prin condiționarea plăților de consolidarea structurii socioeconomice. Propunerile actuale trebuie privite doar ca primi pași;
- măsuri de combatere a concurenței fiscale neloiale și de prevenire a fraudei și evaziunii fiscale.

1.4.3. Aplicarea pilonului social ca bază pentru progresul pe plan social și progresul societății în general

- standarde sociale minime în statele membre, cu un nivel ridicat de protecție;
- încercarea de a găsi echilibrul just între o bază economică solidă și o puternică dimensiune socială;
- extinderea dezbaterii cu privire la crearea funcțiilor de ministru european al finanțelor și de ministru european al afacerilor sociale și al muncii.

1.4.4. Un pilon politic ca temelie a democrației, solidarității și unității

- îmbunătățirea participării Parlamentului European, precum și a partenerilor sociali și a altor organizații ale societății civile la deciziile centrale în materie de politică socială și economică;

- acțiuni solidare și adecvate ca bază pentru bunăstare și pace în interiorul UE și pentru rolul politic și economic semnificativ al UE în context global;
- aderarea rapidă la zona euro a statelor membre ale UE care nu fac încă parte din aceasta.

2. Finalizarea UEM – realizări, provocări și obiective

2.1. UEM a condus la formarea unui *acquis* important, date fiind etapele importante parcurse deja în vederea finalizării ei. În 2015, raportul celor cinci președinți a prezentat planuri ambițioase de aprofundare a UEM. În iunie 2019, Comisia și-a făcut auzită vocea prin documentul *Deepening Europe's Economic and Monetary Union: Taking stock four years after the Five Presidents' Report* ⁽¹⁾ („Aprofundarea uniunii economice și monetare a Europei: o evaluare a situației la patru ani de la Raportul celor cinci președinți”), în care se prezintă bilanțul progreselor înregistrate de la momentul respectiv, iar statele membre sunt invitate să adopte măsuri suplimentare. CESE sprijină acest obiectiv. Sunt necesare însă acțiuni atât în ceea ce privește pilonul financiar și cel economic, cât și pilonul social și cel democratic. CESE atrage atenția, în special, asupra faptului că este necesar să se echilibreze toate aceste domenii, caracterizate de numeroase interdependențe.

2.2. Deși toate statele membre împărtășesc interesul pentru menținerea monedei euro, continuarea aprofundării este împiedicată de opiniile divergente ale statelor membre privind direcția de urmat. Acestea se articulează în conflictul dintre partajarea riscurilor, care implică transferul transfrontalier sau răspunderea comună, pe de o parte, și abordarea legată de reducerea riscului, pe de altă parte, caz în care presiunea de adaptare este o responsabilitate națională, iar reziliența economică ar trebui realizată printr-o reconfigurare structurală. Nu este însă suficient să ne oprim la această divergență, având în vedere că apar perspective diferite inclusiv la nivelul partidelor și al societății civile. Însă, în vederea finalizării UEM este necesar să se recunoască, dincolo de diversele interese și puncte de vedere, că solidaritatea și disponibilitatea de a face compromisuri reprezintă o bază necesară pentru un viitor comun promițător în Europa.

2.3. Actualele condiții-cadru economice reprezintă o provocare. După o lungă perioadă de criză, economia UEM a înregistrat din nou creșteri începând cu anul 2014, încetinind însă din nou în a doua jumătate a anului 2018. A existat o serie întreagă de factori care au condus la această situație, cum ar fi încetinirea comerțului și a dezvoltării economice la nivel mondial, conflictele comerciale nesoluționate, precum și factorii de incertitudine internă, spre exemplu Brexitul iminent. În zona euro, reducerea dinamicii economice a fost și mai pronunțată din cauza dependenței de cererea externă și a factorilor locali și sectoriali specifici. Previzunile economice indică faptul că dezvoltarea economică la nivelul UE va rămâne în continuare limitată ⁽²⁾. Printre provocările viitoare se numără criza climatică, schimbările tehnologice, protecționismul și atacurile cibernetice, precum și monedele digitale și criptomonedele. Concluzia unui raport recent publicat de ESPAS este că, în prezent, cea mai presantă problemă politică, care antrenează efecte economice și financiare majore, este creșterea temperaturii globale, care va fi însoțită, printre altele, de o scădere semnificativă a productivității ⁽³⁾.

2.4. Deși, raportat la situația mondială, UE în ansamblu său este relativ bogată, datorită unui produs intern brut (PIB) comparativ ridicat – atât cel agregat, cât și cel pe cap de locuitor – și ratei de ocupare în creștere din ultimii ani, inegalitățile sociale între regiuni și între statele membre, precum și cele din interiorul societăților afectează coeziunea ⁽⁴⁾. 22 % dintre cetățenii UE sunt expuși riscului de sărăcie și de excluziune socială. În mai multe state din sudul Europei, salariile reale medii sunt mai reduse în anul 2019 decât în 2009, motiv pentru care scăderea nivelului real al prosperității socioeconomice continuă ⁽⁵⁾. De asemenea, diferențele de remunerare între femei și bărbați sunt încă mari în multe locuri, iar un procent ridicat al populației în vârstă de muncă suferă ca urmare a sărăciei și a șomajului. În ceea ce privește distribuția activelor nete private ale gospodăriilor, BCE concluzionează că în zona euro există un dezechilibru major. Astfel, cei mai bogați 10 % dețin 51,2 % din activele nete ⁽⁶⁾. Aceasta creează o situație periculoasă, care poate favoriza tensiunile sociale și forțele care polarizează opiniile.

2.5. Reziliența în caz de criză este o condiție necesară, dar nu suficientă. În vederea finalizării UEM este nevoie de o viziune pozitivă, astfel cum este prevăzut la articolul 3 din Tratatul UE. Acest articol se referă, printre altele, la promovarea unei economii sociale de piață competitivă, orientată spre ocuparea deplină a forței de muncă, precum și spre progres social și protecția mediului. Din perspectiva de azi, CESE recomandă următoarele obiective: creștere durabilă și favorabilă incluziunii, reducerea inegalităților sociale și economice, convergență ascendentă, asigurarea competitivității în sensul obiectivelor strategiei Europa 2020, care conțin și obiectivele „Dincolo de PIB” ⁽⁷⁾, un mediu favorabil întreprinderilor și investițiilor, locuri de muncă de calitate și remunerare adecvată, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, finanțe publice stabile și orientate către sustenabilitate, un sector financiar stabil și atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă 2030 și a obiectivelor Acordului de la Paris privind schimbările climatice. CESE face trimitere la avizul său din proprie inițiativă „Către o economie europeană mai rezilientă și mai durabilă”.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_en

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

⁽³⁾ ESPAS, *Global Trends to 2030, Challenges and Choices for Europe* (ESPAS, Tendințe la nivel mondial până în 2030. Provocări și opțiuni pentru Europa), aprilie 2019, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/node/1362>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_ro.pdf

⁽⁵⁾ ETUC, *Benchmarking Working Europe 2019*.

⁽⁶⁾ European Central Bank, *The Household Finance and Consumption Survey: results from the Second wave, No 18 / December 2016*.

⁽⁷⁾ Avizul CESE JO C 177, 18.5.2016, p. 35.

3. Pilonul monetar și financiar – temelia dezvoltării economice

3.1. CESE subliniază importanța majoră a rolului stabilizator al BCE în caz de criză. Faptul că președintele Băncii Centrale a anunțat achiziția de obligațiuni de stat, în cazul în care este necesar (programul de tranzacții monetare definitive – TMD), a condus, de pildă, la stabilizarea piețelor. Programul de relaxare cantitativă, introdus în anul 2015 în vederea atingerii țintei de inflație, a determinat o nouă scădere a dobânzilor, facilitând accesul la lichidități. Faptul că, în prezent, băncile depun fonduri la BCE, chiar la dobânzi negative, evidențiază faptul că este necesar să se dezvolte pilonul economic al UEM. CESE propune totodată consacrarea rolului BCE de creditor de ultimă instanță. Independența BCE trebuie păstrată în continuare.

3.2. Sectorul financiar al UEM își îndeplinește în mod satisfăcător funcția de finanțare pentru IMM-uri, se arată într-un studiu al BCE ⁽⁸⁾. În prezent, IMM-urile menționează ca probleme principale disponibilitatea forței de muncă calificate și a personalului de conducere cu experiență, precum și dificultatea de a găsi clienți, în timp ce lipsa de acces la finanțare este considerată drept o problemă mai puțin importantă. În acest sens, se observă o relaxare chiar și în cazul întreprinderilor din unele state membre, care sunt mai afectate de problema finanțării. Studiul face referire la un eșantion de 11020 de întreprinderi din zona euro, dintre care 91 % au mai puțin de 250 de angajați. CESE subliniază importanța unei baze financiare stabile și pentru întreprinderile mari.

3.3. CESE solicită instituțiilor Uniunii Europene să continue în mod coerent procesul de finalizare a uniunii bancare și a uniunii piețelor de capital, pentru a crea astfel condițiile pentru ieșirea definitivă din criza financiară și pentru o UEM rezilientă, care să se bucure de o încredere pe deplin restabilită. În acest context, este necesar să se realizeze un echilibru între partajarea și reducerea riscurilor, astfel încât să se evite, în măsura posibilului, sarcina asupra bugetelor publice – indiferent dacă este vorba de nivelul național sau comunitar. În reglementarea piețelor financiare, ar trebui ca eficiența să prevaleze asupra complexității. De asemenea, ar trebui să se țină seama de impactul social al reglementării și să se acorde o importanță mare protecției consumatorilor.

3.3.1. Proportia finanțării prin credite bancare în raport cu capitalul propriu este considerabil mai mare în UE în comparație cu SUA. CESE încurajează diversificarea surselor de finanțare și, implicit, un nivel mai ridicat de partajare a riscurilor, ceea ce, la nivelul UE, înseamnă un accent mai mare pe finanțarea prin capital propriu.

3.4. CESE ia act de progresele din cadrul uniunii bancare (UB) și subliniază rolul pozitiv al Comisiei. Cu toate acestea, în ciuda unor declarații care susțin contrariul, statele membre nu au ajuns la nicio decizie comună în ceea ce privește utilizarea Mecanismului european de stabilitate (MES) ca măsură de protecție pentru Fondul unic de rezoluție (FUR). Același lucru se întâmplă și în cazul implementării sistemului european de asigurare a depozitelor, care este imperios necesară și care a fost respinsă în repetate rânduri de către statele membre.

3.4.1. CESE consideră că a trecut și ceasul al doisprezecelea pentru stabilirea unui calendar concret privind EDIS ⁽⁹⁾. În contextul utilizării MES ca ultimă măsură de protecție pentru FUR, CESE recomandă creșterea capacității FUR, eliminarea creditelor neperformante în mod sustenabil din punct de vedere social și cerințe minime robuste de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) ⁽¹⁰⁾. De asemenea, în cadrul UB trebuie continuate, în mod consecvent, măsurile de combatere a spălării banilor ⁽¹¹⁾. Trebuie reluată dezbaterea cu privire la o reformă structurală a sectorului bancar, cu obiectivul de a reduce riscul la un nivel acceptabil. CESE ar dori o atenție sporită și în ceea ce privește necesitatea reglementării sectorului bancar paralel.

3.4.2. CESE își reiterează solicitarea ca ameliorarea și consolidarea pilonilor uniunii bancare să fie însoțite de realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) și a celor din Acordul de la Paris privind schimbările climatice. În ceea ce privește cerințele de capital, trebuie prevăzut un tratament mai favorabil al investițiilor ecologice și al diverselor împrumuturi necomplexe, inclusive și pe termen lung, în special dacă acestea sunt legate de eficiență energetică, energii din surse regenerabile etc.

3.5. Finalizarea uniunii piețelor de capital contribuie la absorbția șocurilor și la încurajarea activității de investiții a întreprinderilor și, astfel, la creșterea competitivității ⁽¹²⁾. Spre deosebire de uniunea bancară care se bazează pe piloni clar definiți, uniunea piețelor de capital se compune dintr-o serie largă de diverse inițiative, de la Directiva privind piețele instrumentelor financiare (MIFID) și Directiva privind serviciile de plată, până la produsele paneuropene de pensii personale (PEPP). O evaluare globală finală este dificilă, însă CESE recomandă următoarele principii de elaborare: în primul rând este necesară o concentrare asupra proiectelor centrale. Trebuie acordată prioritate îmbunătățirii supravegherii. De asemenea, Comisia trebuie ar trebui să revină asupra dezbaterii cu privire la înființarea unei agenții de rating a UE. În ceea ce privește activul european, CESE așteaptă cu interes o propunere a Comisiei în acest sens. În al doilea rând, ar trebui să se vizeze o armonizare a normelor privind insolvența și a nivelului de impozitare a întreprinderilor. În acest sens, CESE salută demersurile întreprinse în vederea instituirii unei baze fiscale comune a societăților, în condițiile adoptării de măsuri adecvate pentru combaterea concurenței fiscale neloiale.

⁽⁸⁾ Banca Centrală Europeană, Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area, April to September 2018 (Studiu referitor la accesul la finanțare al întreprinderilor din zona euro în perioada aprilie-septembrie 2018), publicat în noiembrie 2018.

⁽⁹⁾ Avizul CESE JO C 237, 6.7.2018, p. 46.

⁽¹⁰⁾ Term sheet on the European Stability Mechanism Reform (Lista termenilor și condițiilor privind reforma Mecanismului european de stabilitate), 4.12.2018.

⁽¹¹⁾ Eurogroup report to Leaders on EMU deepening (Raportul Eurogrup adresat șefilor de stat și de guvern privind aprofundarea UEM), 4.12.2018.

⁽¹²⁾ Capital Markets Union. Commission contribution to the European Council CMU (Uniunea piețelor de capital: contribuția CE la Consiliul European), 21 și 22 martie 2019.

3.6. CESE salută inițiativa privind consolidarea rolului internațional al monedei euro, care este în prezent cea de-a doua monedă ca importanță, alături de dolarul american. În plus, Comisia Europeană recomandă finalizarea UEM, a uniunii bancare și a uniunii piețelor de capital, inițiative suplimentare în sectorul financiar și utilizarea, într-o mai mare măsură, a monedei euro în domeniile energiei, materiilor prime și transporturilor, precum și o poziție unitară a UE privind chestiunile strategice și economice. CESE consideră însă că aceste măsuri nu sunt suficiente. Coeziunea socială, puterea economică și convergența economică ascendentă, precum și stimularea competitivității și inovației reprezintă tot atâtea baze necesare pentru o dezvoltare solidă și, implicit, pentru un rol consolidat al monedei euro pe plan internațional. CESE face trimitere la avizul său „Către un rol internațional consolidat al monedei euro”.

4. Pilonul economic – temelia bunăstării și a progresului social

4.1. Politica monetară a BCE funcționează la fel pentru toate țările din zona euro, deși se poate ca dezechilibrele comerțului exterior să se accentueze, iar statele să se afle în diferite stadii ale ciclului economic și să aibă o rezistență diferită la șocuri. Totodată, statele din zona euro nu dispun de instrumente de politică monetară și valutară națională. Prin urmare, este necesară o extindere a pilonului economic, astfel încât să se promoveze investițiile în creșterea durabilă, cererea din partea consumatorilor, productivitatea și competitivitatea. În acest sens, este necesar un echilibru între măsurile care vizează oferta, pe de o parte, și cele care vizează cererea, pe de altă parte. Pentru 2019 și perioada ulterioară, Comisia prevede efecte de creștere pozitive ca urmare a cererii de consum private și a investițiilor private⁽¹³⁾. CESE recomandă să se consolideze aceste impulsuri.

4.2. Semestrul european joacă un rol important pentru apropierea macroeconomică. CESE salută intenția Comisiei de a integra într-o mai mare măsură tabloul de bord social prevăzut în Pilonul european al drepturilor sociale. Securitatea socială întărește încrederea într-un viitor financiar sigur și are efecte pozitive asupra cererii globale. CESE recomandă utilizarea semestrului european și pentru propuneri privind aplicarea unor criterii de reziliență suplimentare, care să vizeze înlăturarea inegalităților sociale și protecția mediului.

4.3. O putere de cumpărare suficientă se bazează pe locuri de muncă bine remunerate. Pe de altă parte, ea este împiedicată să crească din cauză că salariile reale tind să crească, în medie, mai lent decât productivitatea⁽¹⁴⁾. De aceea, CESE recomandă consolidarea sistemelor de salarizare și a autonomiei partenerilor sociali. În vederea asigurării unei concurențe loiale, trebuie aplicate standardele minime tuturor lucrătorilor. În plus, ar trebui analizată posibilitatea de a identifica instrumentele disponibile și un cadru european care să sprijine și să ofere orientări statelor membre în eforturile lor de a elabora sisteme care să asigure un venit minim. Instituirea rapidă a Autorității Europene a Muncii (ELA) reprezintă un pas important pentru combaterea concurenței neloiale.

4.4. Investițiile în locuințele sociale, educație, cercetare, digitalizare, acțiuni climatice, mobilitate durabilă și energie din surse regenerabile nu reprezintă doar stimuli economici și un instrument important al politicii conjuncturale, ci asigură și capacitățile de producție pentru prosperitatea și competitivitatea viitoare⁽¹⁵⁾. Deși Fondul european pentru investiții strategice (FEIS) reprezintă un pas în direcția cea bună, mai sunt multe de făcut în acest domeniu. Spre exemplu, investițiile publice nete exprimate ca procent din PIB în zona euro stagnează la zero. Un pas important constă în îmbunătățirea guvernanței politicii fiscale.

4.5. În acest sens, există spațiu de manevră fără modificarea dreptului primar. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) definește stabilitatea prețurilor ca obiectiv principal al politicii economice a UE. Acest obiectiv trebuie însă atins pe baza unei creșteri economice echilibrate, a unei economii sociale de piață competitive care urmărește ocuparea deplină a forței de muncă și progresul social, precum și a unui nivel ridicat de protecție a mediului și a îmbunătățirii calității mediului. Se afirmă astfel o abordare privind politica economică ce permite luarea în considerare în egală măsură a componentelor specifice ofertei și cererii, astfel încât Pactul de Stabilitate să reprezinte și un Pact de creștere. Pentru a asigura menținerea clauzei *no bail-out* (necoresponsabilitatea financiară a statelor membre), cadrul a fost încă o dată restrâns prin pactul bugetar, precum și cu ajutorul pachetului privind supravegherea și monitorizarea bugetare și al pachetului privind guvernanța economică. Pe acest fundal, CESE recomandă aplicarea regulii de aur privind investițiile publice, astfel încât să nu fie pusă în pericol stabilitatea financiară și fiscală pe termen mediu⁽¹⁶⁾. S-ar contribui astfel la stabilizarea investițiilor publice viitoare la nivelul necesar, în conformitate cu normele privind deficitul.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

⁽¹⁴⁾ Comisia Europeană, Analiza anuală a creșterii 2019.

⁽¹⁵⁾ IMF direct, 2014; OECD Economic Outlook (Perspectiva economică a OCDE), iunie 2016.

⁽¹⁶⁾ Truger, Achim (2018): Fiskalpolitik in der EWU. Reform des Stabilitäts- und Wachstumspakts nicht vergessen! (Politica fiscală în uniunea monetară. Să nu uităm de reforma Pactului de stabilitate și creștere!), WISO direkt, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

4.6. În vederea finalizării UEM este necesară o capacitate bugetară comună pentru zona euro. CESE încurajează un buget comun al zonei euro, care ar putea fi finanțat printr-un titlu de creanță comun. În plus, trebuie reluată dezbaterea privind posibilitatea instituirii unui ministru european al economiei și finanțelor ⁽¹⁷⁾, care ar trebui să răspundă și în fața Parlamentului European. CESE subliniază faptul că plățile trebuie să fie condiționate de consolidarea structurii socioeconomice. În acest sens, este necesar să se definească termenul de „reformă structurală”. În cazul măsurilor din cadrul financiar multianual (CFM) 2021-2027 ⁽¹⁸⁾, trebuie clarificat raportul cu fondurile structurale și de investiții.

4.6.1. Comisia propune o funcție europeană de stabilizare a investițiilor în cadrul financiar multianual 2021-2027, care să fie aplicată în caz de șocuri în funcție de specificul fiecărei țări. Fondurile prevăzute în acest sens, care se ridică la 30 miliarde EUR, nu sunt însă suficiente pentru a avea efect de stabilizare. În plus, CESE își exprimă regretul că, în cadrul summitului zonei euro din decembrie 2018, componentele de stabilizare nu au fost abordate în această formă. Pe de altă parte, s-a anunțat stabilirea caracteristicilor unui instrument bugetar pentru convergență și competitivitate ⁽¹⁹⁾. Comisia a solicitat acest lucru înaintea Summitului euro din iunie 2019, subliniind disponibilitatea sa de a prezenta o nouă propunere de reglementare ⁽²⁰⁾. CESE vede în aceasta o posibilă cale de acces la bugetul european și va examina instrumentul preconizat din perspectiva impactului său economic și social.

4.6.2. Fiind o altă formă pe care ar putea-o lua capacitatea bugetară a UEM, (re)asigurarea de șomaj, a cărei finanțare ar putea să fie garantată pe termen lung în baza anumitor criterii, care urmează a fi stabilite, a fost utilizată ca bază de referință. Astfel, în cazul unui șoc economic, s-ar putea atenua efectele negative ale unei crize. În plus, este nevoie de o consolidare a stabilizatorilor automați naționali, respectiv a sistemelor de asigurări pentru șomaj. CESE consideră că trebuie urmărită în continuare ideea stabilirii unor principii adecvate privind asigurarea națională de șomaj. Acest lucru ar putea duce la o îmbunătățire efectivă a condițiilor de viață și de muncă, consolidând totodată stabilizatorii naționali automați.

4.6.3. Este planificată și o reformă a Tratatului privind MES, iar Comisia, la rândul său a lansat o invitație șefilor de stat și de guvern în acest sens. În acest context, în plus față de mecanismul comun de sprijin pentru FUR, ar trebui, printre altele, efectuate și ajustări în domeniul finanțării de tip preventiv, precum și asigurarea unui nivel adecvat al condiționalităților. De asemenea, sunt prevăzute noi modalități de colaborare între MES și Comisie ⁽²¹⁾. CESE avertizează cu privire la o condiționare *ex ante* mai strictă a finanțării de tip preventiv, întrucât aceasta ar submina funcția stabilizatoare a acestui instrument.

4.7. Finalizarea UEM presupune și abordarea politicii fiscale. La nivelul UE, prejudiciul anual cauzat de pierderile fiscale s-ar putea ridica se ridică la 825 miliarde EUR ⁽²²⁾. Se estimează, de exemplu, că erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS) în UE de către companiile multinaționale se ridicau la sume între 50 și 70 de miliarde EUR, respectiv 0,3 % din PIB-ul UE, înainte de adoptarea măsurilor globale de combatere a evitării obligațiilor fiscale ⁽²³⁾. Evaziunea fiscală continuă să fie însă o problemă importantă, căreia trebuie să i se găsească rezolvarea. În același timp, sarcina fiscală asupra forței de muncă și contribuțiile sociale din Europa sunt cele mai ridicate din lume. Prin combaterea planificării fiscale agresive și a evaziunii fiscale și prin eliminarea acordurilor speciale ale unor guverne și autorități fiscale ⁽²⁴⁾, care pot fi văzute ca particularități ale paradisurilor fiscale, s-ar putea împiedica pierderile fiscale și s-ar putea crea o bază mai extinsă pentru investițiile publice vizând dezvoltarea infrastructurii sociale și combaterea schimbărilor climatice, precum și pentru stabilizarea durabilă a economiei reale și a sectorului financiar.

4.7.1. CESE ia act cu vădit interes de comunicarea Comisiei privind aplicarea clauzei pasarelă în conformitate cu articolul 48 alineatul (7) din TUE, printre altele, în ceea ce privește politica fiscală. Ar deveni astfel posibilă o reformă care să permită trecerea la votul cu majoritate calificată. Totodată, trebuie continuate în mod consecvent inițiativele pentru limitarea fraudei fiscale și pentru eliminarea concurenței neloiale în domeniul impozitului pe profit. În acest scop, CESE face trimitere la avizul său privind amenințările și obstacolele în calea pieței unice ⁽²⁵⁾. CESE salută propunerea ca, în cadrul CFM, anumite impozite să fie vărsate direct în bugetul UE, pentru a crește în acest fel fondurile proprii.

5. Pilonul social – Temelie a progresului social și societal

5.1. O proiectare durabilă a pilonului monetar și financiar și a pilonului economic consolidează și fundamentul social al UEM. Multe dintre elementele abordate anterior vizau inclusiv dezvoltarea pilonului social. De exemplu, odată cu integrarea tabloului de bord social în semestrul european, ar trebui consolidate o serie de criterii, precum convergența ascendentă a veniturilor și salariilor minime și scăderea șomajului (în rândul tinerilor).

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 823 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 321 final.

⁽¹⁹⁾ Declarația summitului zonei euro, 14.12.2018.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_en

⁽²¹⁾ Term sheet on the European Stability Mechanism reform (Lista termenilor și condițiilor privind reforma Mecanismului european de stabilitate), 4.12.2018.

⁽²²⁾ Un raport de Richard Murphy, redactat pentru Grupul Alianței Progresiste a Socialiștilor și Democraților din Parlamentul European <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/EUTaxGapJan19.pdf>

⁽²³⁾ Avizul CESE ECO/491 – „Fiscalitate – votul cu majoritate calificată”, nepublicat încă în JO.

⁽²⁴⁾ Decizia Comisiei SA.38375 (Lxb/Fiat Finance), SA.38374 (NL/Starbucks), SA 38373 (IRL/Apple), SA 38944 (Lxb/Amazon).

⁽²⁵⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 1 (punctul 3.6 – Politică fiscală).

5.2. CESE consideră că îmbunătățirea și punerea în aplicare a standardelor minime sociale obligatorii la un nivel ridicat în statele membre, pe baza unui cadru european care să asigure un nivel înalt de protecție, ar putea contribui semnificativ la convergența socială ascendentă. CESE subliniază că convergența socială ascendentă în vederea îmbunătățirii condițiilor de trai și de muncă ar trebui să se bazeze pe o creștere economică durabilă, pe locuri de muncă de calitate și pe un mediu de afaceri competitiv; ea ar putea fi îmbunătățită prin găsirea echilibrului corect între o bază economică solidă și o dimensiune socială puternică.

5.3. Trebuie să existe un echilibru între aspectele sociale și cele financiare. Astfel, dezbateră cu privire la un ministru european al economiei și finanțelor trebuie să fie completată de o dezbateră privind comisarul european al muncii și afacerilor sociale, care să dispună de resurse suficiente și să fie responsabil de monitorizarea pilonului european al drepturilor sociale.

6. Pilonul politic – temelia democrației, solidarității și unității

6.1. Inegalitatea economică, scăderea nivelului de bunăstare și perspectivele negative pot contribui semnificativ, în viitor, la modul în care este evaluată UE de către societatea civilă. Consolidarea celorlalți trei piloni, în conformitate cu propunerile prezentate mai sus, reprezintă, în opinia CESE, o condiție importantă și necesară pentru stabilizarea pilonului politic. Acest lucru este esențial pentru a spori încrederea cetățenilor în UE.

6.2. Din păcate, nici Parlamentul European, nici partenerii sociali din cadrul semestrului european nu sunt implicați corespunzător în procedurile de deficit excesiv sau în măsurile din cadrul MES. Și acest aspect se dovedește a fi un catalizator pentru forțele centrifuge, întrucât analiza legată de încălcarea criteriilor de deficit de către un stat, spre exemplu, sau cu privire la reformele structurale necesare are consecințe în ceea ce privește politica de distribuție și cea socială. CESE pledează ferm pentru o implicare cuprinzătoare a Parlamentului European, dar și a parlamentelor naționale, a partenerilor sociali și a altor organizații ale societății civile în deciziile economice și sociale centrale. Doar astfel se poate garanta că, pe lângă interesele statelor naționale, sunt reflectate, în mod corespunzător, și diversele perspective ale partidelor politice și ale societății civile.

6.3. În prezent, doar 19 din cele 28 de state ale UE sunt membre ale zonei euro. Cu toate acestea, în vederea finalizării uniunii monetare, este necesară integrarea acelor state care încă nu fac parte din zona euro. Acest lucru ar trebui realizat cât mai curând posibil, însă statele membre sunt cele care trebuie să ia măsuri ferme în această direcție. Majoritatea cetățenilor UE din afara zonei euro consideră, de asemenea, că moneda unică are efecte economice pozitive ⁽²⁶⁾.

6.4. CESE reamintește rolul important al acțiunii comune și al unui front comun al statelor membre ale UE în context geopolitic. Solidaritatea, capacitatea de a ajunge la compromisuri și un obiectiv comun reprezintă baza pentru bunăstare și pace în cadrul UE, precum și pentru poziția și competitivitatea UE pe plan internațional. Acest lucru este cu atât mai adevărat în ceea ce privește elaborarea politicii sociale și economice. Prin urmare, CESE solicită Consiliului și Comisiei să prezinte o foaie de parcurs ambițioasă pentru aprofundarea uniunii economice și monetare, creând astfel un mediu de siguranță și încredere și construind fundația unui viitor economic și social pozitiv al UE.

Bruxelles, 17 iulie 2019.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER*

⁽²⁶⁾ <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/12271/23>